

РЕЦЕНЗІЯ

Завідувачки кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб Буковинського державного медичного університету, доктора медичних наук, професорки ІЛАЩУК Тетяни Олександрівни на дисертаційну роботу здобувача наукового ступеня «доктор філософії» МАРЧУК Ірини Василівни, на тему «Формування професійної готовності медичних сестер до діяльності в системі паліативної та хоспісної допомоги», подану до захисту у разову спеціалізовану вчену раду ДФ 76.600.084 Буковинського державного медичного університету МОЗ України, що утворена згідно з наказом ректора закладу вищої освіти Буковинського державного медичного університету № 30/Д від 27.05.2024 р. на підставі рішення Вченої ради БДМУ № 14 від 23.05.2024 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 223 «Медсестринство»

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Сучасний етап розвитку суспільства потребує реформаційних процесів в освітній галузі. В умовах модернізації усіх сфер життя країни актуалізується проблема розбудови системи вищої освіти. Реалізація сучасних підходів в освіті спроможна забезпечити якісну професійну підготовку майбутніх фахівців. Особливого значення ця проблема набуває у контексті підготовки сестер медичних до здійснення ними паліативної та хоспісної допомоги. До стратегічних завдань, що стоять перед охороною здоров'я, віднесено забезпечення високої якості сестринської допомоги.

Отже, вивчення питання формування професійної готовності сестер медичних до діяльності в системі паліативної та хоспісної допомоги є актуальним та перспективним напрямком наукового пошуку.

ОЦІНКА НАУКОВОГО РІВНЯ ДИСЕРТАЦІЇ І НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Дисертаційна робота Марчук І.В. є завершеною науковою працею, яка виконана на високому науковому рівні. У відповідності до мети та завдань дослідження, було обрано вибірку дослідження, яку склали: здобувачі освітньої програми «Сестринська справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 223

Медсестринство, працюючі сестри медичні загального профілю, працюючі сестри медичні паліативної служби, пацієнти відділень паліативної допомоги, хоспісів і геріатричних відділень – інкурабельні хворі. Дослідження професійної готовності сестри медичної до діяльності у сфері паліативної допомоги проводилося за стратегією поперечних зрізів у нерандомізованій вибірці, яка представлена двома групами респондентів, була використана багаторівнева статистика, із залученням до аналізу великого масиву літературних першоджерел (загалом 275, з яких 120 - кирилицею та 155 латиницею). Авторкою опубліковано опубліковано 14 друкованих праць, у тому числі 6 статей у фахових виданнях (у тому числі 2 – у журналі, що цитується в наукометричній базі Scopus), 7 тез доповідей у матеріалах наукових форумів (із них 2 – закордонні), 1 розділ у колективній монографії. Загалом сукупність та зміст усіх публікацій повною мірою відображає викладені в дисертації основні положення та результати дослідження.

**НОВИЗНА ПРЕДСТАВЛЕНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ТА/АБО
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕНИХ
ЗДОБУВАЧЕМ ДОСЛІДЖЕНЬ, ПОВНОТА ВИКЛАДУ В
ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ**

Наукова новизна полягає у створенні «ідеального» психологічного портрету сестри медичної паліативної служби. Показано, що особистісний портрет фахівця, котрий ґрунтується на самовідчуттях сестер медичних у роботі з інкурабельними пацієнтами, найбільш наближений до портрету, описаного пацієнтами, у підгрупі сестер медичних паліативної служби, і це свідчить про вагомі показники їхньої професійної готовності до роботи з термінальними хворими.

У результаті дослідження ціннісно-мотиваційного компонента професійної готовності показано, що сестри медичні як на етапі додипломної підготовки, так і вже на етапі здійснення професійної діяльності мають бажання надавати паліативну допомогу.

Розроблено та впроваджено елективний курс «Паліативна та хоспісна допомога» для здобувачів освітньої програми «Сестринська справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 223 Медсестринство, а також цикли спеціалізації молодших медичних спеціалістів, фахівців з фаховою передвищою, початковим рівнем (короткий цикл) та першим (бакалаврським) рівнем вищої медичної освіти та магістрів з медсестринства «Паліативна та хоспісна допомога» спеціальність (кваліфікація) після циклу спеціалізації «сестра медична/ брат медичний з паліативної допомоги» тривалістю 180 годин на післядипломному освітньому рівні.

НАУКОВА ОБҐРУНТОВАНІСТЬ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ, НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ, СФОРМУЛЬОВАНИХ У ДИСЕРТАЦІЇ

Дисертаційна робота належить до праць, що виконані на високому науковому рівні. Всі учасники даного дослідження були розподілені на дві групи. Перша група – фахівці, яку склали здобувачі освітньої програми «Сестринська справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та сестри медичні віком від 19 до 54 років. Середній вік респондентів-здобувачів вищої медичної освіти – 20,28 року (n=100), респондентів-сестер медичних загального профілю – 38,00 року (n=25), респондентів-сестер медичних паліативної служби – 39,07 року (n=28). Середній стаж роботи сестер медичних загального профілю – 18,24 року; сестер медичних паліативної служби – 17,93 року

Друга група – пацієнти відділень паліативної допомоги, хоспісів та геріатричних відділень – інкурабельні хворі (n=63, з них жінок n=38, чоловіків n=25) віком від 18 до 94 років. Середній вік досліджуваних цієї групи 57,46 року.

Використання сучасних методів та методик дослідження дало змогу дисертантці у повному обсязі дослідити всі поставлені нею завдання дослідження. Весь фактаж статистично опрацьованих даних авторка навела у

31 таблиці і 29 рисунках із повним їх наступним аналізом та інтерпретацією. Дослідження проведено на високому методичному та технічному рівні. Даних, які б свідчили про невірогідність отриманих результатів у ході аналізу дисертаційної роботи не встановлено.

РІВЕНЬ ВИКОНАННЯ ПОСТАВЛЕНОГО НАУКОВОГО ЗАВДАННЯ, ОВОЛОДІННЯ ЗДОБУВАЧЕМ МЕТОДОЛОГІЄЮ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналіз сучасних наукових джерел було проведено на високому науковому рівні, що дозволило чітко та лаконічно сформулювати мету та завдання дослідження. В ході виконання дисертаційного дослідження дисертантка самостійно виконала літературний пошук. Сформулювала основні завдання роботи, підбрала необхідні методи дослідження для їх реалізації. Статистично опрацювала дані, проаналізувала їх, оформила дисертаційну роботу. Все вище зазначене засвідчує, що дисертаційна робота Марчук І.В. виконана на високому науковому рівні, а здобувачка продемонструвала достатній рівень володіння методологією проведення наукових досліджень, необхідного для отримання наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 - Охорона здоров'я, за спеціальністю 2223 - Медсестринство.

ТЕОРЕТИЧНЕ І ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичне значення полягає в теоретичному обґрунтуванні та концептуалізації поняття професійної готовності сестер медичних до діяльності в галузі паліативної і хоспісної допомоги; обґрунтовано та описано психолого-педагогічні умови формування професійної готовності сестер медичних до діяльності в системі паліативної і хоспісної допомоги; розкрито цілеспрямоване формування та розвиток професійно важливих якостей сестер медичних; уточнено сутність поняття «професійна готовність сестер медичних до діяльності в галузі паліативної і хоспісної допомоги».

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в розробці та апробації елективного курсу «Паліативна та хоспісна допомога» для здобувачів освітньої програми «Сестринська справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 223 Медсестринство, а також циклів спеціалізації молодших медичних спеціалістів, фахівців з фаховою передвищою, початковим рівнем (короткий цикл) та першим (бакалаврським) рівнем вищої медичної освіти та магістрів з медсестринства «Паліативна та хоспісна допомога» спеціальність (кваліфікація) після циклу спеціалізації «сестра медична/ брат медичний з паліативної допомоги». Основні теоретико-емпіричні положення і сформульовані на їхній основі висновки можуть бути використані в навчальних закладах, на відділеннях післядипломної освіти, відділеннях паліативної та хоспісної допомоги, амбулаторно-поліклінічних закладах для розробки навчальних і методичних матеріалів, інноваційних технологій професійної підготовки сестер медичних, підвищення їхньої кваліфікації, а також для проведення майбутніх психолого-педагогічних досліджень

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ В ПРАКТИЦІ

Результати дисертаційного дослідження впроваджено у практику закладів охорони здоров'я м. Чернівців та Чернівецької області: (КНП «Сторожинецька багатoproфільна лікарня», КНП «Путильська багатoproфільна лікарня»), про що засвідчують відповідні акти впровадження. Матеріали дисертації використовуються в освітньому процесі навчальних закладів на додипломному та післядипломному рівнях (КЗВО «Рівненська медична академія», Чернівецький медичний фаховий коледж, Старобільський медичний фаховий коледж). Рекомендується подальше впровадження результатів дослідження в освітній процес.

СТРУКТУРА, ЗМІСТ, ФОРМА ТА ОБСЯГ ДИСЕРТАЦІЇ

Дисертаційна робота викладена на 211 сторінках машинопису. Обсяг основного тексту містить 151 сторінку та складається з анотацій українською

та англійською мовами, списку публікацій здобувача, вступу, огляду літератури, матеріалів і методів дослідження, трьох розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. У анотації дисертації авторкою викладено основні положення дисертаційної роботи українською та англійською мовами. У вступі підкреслюється актуальність обраної теми, мета та завдання, що дозволяють послідовно реалізувати мету. Розділ 1 «Актуальні теоретико-методологічні підходи до вивчення проблеми професійної готовності медичних сестер у системі паліативної допомоги» - розкриває поняття, принципи, історичні передумови розвитку сучасної паліативної допомоги у зарубіжній і вітчизняній медицині. Розділ 2 «Матеріали і методи дослідження» - представлений у вигляді двох підрозділів, та містить детальний опис дизайну та обґрунтування методів емпіричного дослідження, а також виокреслює характеристику вибірки дослідження. Також у даному розділі проведений епідеміологічний аналіз і коморбідність злоякісних новоутворень у паліативній практиці на прикладі популяції мешканців Північної Буковини. Розділ 3 «Компоненти професійної готовності сестер медичних у сфері паліативної допомоги» - складається з 5 підрозділів. Даний фрагмент дослідження визначає особливості основних компонентів професійної готовності сестер медичних до діяльності у сфері паліативної допомоги. Також встановлено та проаналізовано взаємозв'язки між компонентами і чинниками професійної готовності сестер медичних до діяльності у сфері ПХД. Розділ 4 «Оцінка чинників ризику злоякісних новоутворень у паліативній практиці медичної сестри» став важливою частиною дисертаційного дослідження аспірантки Марчук І.В., адже вивчення частоти супутньої патології у хворих на злоякісні новоутворення, а також чинників ризику розвитку злоякісних новоутворень необхідно насамперед для того, щоб розуміти, з якими клінічними особливостями патології у хворих можуть зустрітися сестри медичні у своїй професійній діяльності у сфері паліативної та хоспісної допомоги, що визначатиме особливості медичної

підготовки медсестри, її спеціалізації та удосконалення фахових компетентностей.

П'ятий розділ «Сучасні стратегії професійної підготовки медичних сестер до діяльності у сфері паліативної допомоги» - містить 2 підрозділи та здійснює аналіз існуючих підходів до фасилітації формування професійної готовності медичних сестер до діяльності у сфері паліативної допомоги, а також містить результати перевірки ефективності впровадження елективного курсу «Паліативна та хоспісна допомога» для здобувачів освітньої програми «Сестринська справа» першого (бакалаврського) рівня. «Аналіз та узагальнення отриманих результатів» присвячений більш детальному поясненню отриманих раніше даних та їх зв'язку з результатами, що описані в сучасних літературних джерелах. Висновки є лаконічними, змістовними та чітко аргументованими та обумовлюють доцільність практичних рекомендацій (2 положення). Список використаних джерел оформлений відповідно до встановлених вимог.

ВІДСУТНІСТЬ (НАЯВНІСТЬ) ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

За результатами перевірки комісією Буковинського державного медичного університету тексту дисертації Марчук Ірини Василівни на тему «Формування професійної готовності медичних сестер до діяльності в системі паліативної та хоспісної допомоги» шляхом використання антиплагіатного сервісу «Unicheck» було встановлено достатньо високу унікальність (оригінальність) текстових даних (96%), відсутність фактів плагіату, самоплагіату, фабрикування, фальсифікування даних чи інших ознак порушення академічної доброчесності щодо інших публікацій та інтернет-ресурсів.

ЗАУВАЖЕННЯ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗМІСТУ ДИСЕРТАЦІЇ

Дисертаційна робота оформлена згідно вимог наказу Міністерства освіти та науки України № 40 від 12.01.17 року зі змінами та доповненням

згідно Наказу МОН України № 59 від 31 травня 2019 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Суттєвих зауважень стосовно змісту роботи немає.

В якості наукової дискусії хотілося б отримати відповіді на такі запитання:

1. Яким чином когнітивний та праксіологічний аспекти професійної готовності сестер медичних до діяльності у сфері паліативної та хоспісної допомоги доповнюють один одного?

2. Ви використовували метод семантичного диференціалу, яким чином метод семантичного диференціалу, модифікований відповідно до характеристик, закладених у типологію поведінки медичної сестри за Харді, використовувався в дослідженні?

3. Як можна використовувати результати цього дослідження для покращення підготовки сестер медичних?

**ВИСНОВОК ПРО ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ
ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ ПОСТАНОВИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ
УКРАЇНИ ВІД 12.01.2022 РОКУ № 44 «ПОРЯДКУ ПРИСУДЖЕННЯ
СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ ТА СКАСУВАННЯ РІШЕННЯ
РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ
ОСВІТИ, НАУКОВОЇ УСТАНОВИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ
ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ»**

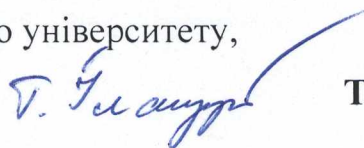
Дисертаційна робота Марчук Ірини Василівни, на тему «Формування професійної готовності медичних сестер до діяльності в системі паліативної та хоспісної допомоги» подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 223 «Медсестринство» є завершеною науковою працею, в ході виконання якої, на підставі аналізу результатів клініко-інструментальних та лабораторних досліджень, було представлено результати вирішення одного з актуальних завдань медицини -

покращення ранньої діагностики гіпертрофії лівого шлуночка за артеріальної гіпертензії та прогнозування тяжкого перебігу захворювання. Дисертаційна робота виконана на сучасному методологічному рівні і за актуальністю теми, обсягом виконаного дослідження та отриманих результатів, достовірністю висновків та положень, науковою новизною, науковопрактичним та теоретичним значенням цілком відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та Постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502 щодо здобуття ступеня доктора філософії та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, а її авторка Марчук Ірина Василівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 223 «Медсестринство».

Офіційний рецензент:

Завідувачка кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб
Буковинського державного медичного університету,
д.мед.н., професор

Тетяна ІЛАЩУК

Підпис	<i>І. Марчук</i>
	<i>ІМ</i>
	засвідчую:
Начальник відділу кадрів	
Буковинського державного медичного університету	

